

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

Introductie

1

☒ aardappel	☒ maïs	☐ rijst
☐ brood	☐ peer	☒ tomaat
☒ cacao	☐ peterselie	☐ ui
☒ kalkoen	☒ pinda	☐ wortel
☐ koffie	☐ prei	☐ wijn

2

- Tijd van steden en staten
- 1-2-5-4-3

3

- Afrika en Azië
- Spanje
- Turkije

Paragraaf 6.1

1

- een jaarmarkt in Parijs (circa 1400)
- bron 5 (de markt in 's-Hertogenbosch)
- Bijvoorbeeld:* Je kunt beschrijven hoe de geldeconomie in Europa zich ontwikkelde, want op de afbeelding zie je een markt waar je geld nodig had bij de koop of verkoop van producten.

2

- het uitbreiden van landbouwgrond
 - het verbeteren van de landbouwtechnieken
- Voor de uitbreiding van landbouwgrond werden moerassen drooggelegd / bossen gekapt. Een voorbeeld van een verbeterde landbouwtechniek is het gebruik van een andere, betere ploeg.
- Door de hogere landbouwopbrengst was er meer voedsel, waardoor mensen langer en gezonder leefden. Hierdoor groeide de bevolking. Zelfs zo hard dat de Europese bevolking tussen 1000 en 1300 verdubbelde.

3

- juist
- onjuist
- juist

4

- De markt vond twee tot drie keer per week plaats.
- boeren en ambachtslieden

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

2. dorpelingen/stedelingen en boeren

c. Eén of twee keer per week wordt er nu markt gehouden. Op de markt staan handelaren die voedsel, kleding, stoffen en andere producten verkopen. d.

Bijvoorbeeld: Net als in de middeleeuwen worden er nu in kraampjes producten verkocht, soms door de producent zelf (slager, kaasmaker).

5

a.

1 van 100 tot 1300

2 van 1300 tot 1500

b.

	Hoge middeleeuwen	Late middeleeuwen
1 Boeren gaan werken als ambachtsman.		X
2 Boeren kunnen hun producten verkopen.		X
3 Boeren veranderen natuur in akkers.	X	
4 De bevolking van Europa verdubbelt.	X	

6

a. *Bijvoorbeeld:* In de middeleeuwen waren mensen veel zuiniger op hun kleren, maar kleding ging ook veel langer mee. Nu is kleding voor veel mensen een wegwerpproduct geworden.

b. *Eigen antwoord. Geef je een mening met behulp van twee argumenten.* c.

Bijvoorbeeld: Ik zou meedoen aan een demonstratie voor het klimaat, omdat ik me zorgen maak over klimaatverandering.

7

a. Steden sloegen in de middeleeuwen hun eigen munten. Een handelaar uit Groningen moest zijn geld na aankomst in Deventer of Utrecht omwisselen naar het geld van die stad.

b. Geldwisselaars werden bankiers toen ze geld gingen bewaren en uitlenen. c. Mensen die geld leenden bij de bank, betaalden rente (een vergoeding voor het lenen van geld).

d. *Bijvoorbeeld:* Door de wisselbrief werd betalen zonder gebruik van muntgeld mogelijk. Zo kon je op reis zonder (veel) muntgeld (waardoor je minder aantrekkelijk was voor struikrovers).

8 *Bijvoorbeeld:* Ja, want de vrouw kijkt met haar man mee terwijl hij geld weegt. *Of:* Nee, want ze zit wel naast haar man, maar lijkt ondertussen een boek te lezen.

9

a. B, C

b. timmerlieden- en schrijnmakers

10

a. In de bron staan regels voor de gildeleden. Er staan daarom alleen feiten in.

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

- b. In deze bron wordt geen mening gegeven.
 c. De bron is een opsomming van regels en er wordt geen mening gegeven. De informatie is daarom objectief.

11

- a. B
 b. Niet zo bruikbaar, want deze bron geeft alleen informatie over de meesterproef die een gezelschap moest afleggen. Je komt verder niets te weten over de samenwerking tussen de Utrechtse kleermakers.

12

- a. *Bijvoorbeeld:* Gilden zorgden voor oudere leden. De overheid betaalt een inkomen (AOW) aan ouderen.
 b. *Bijvoorbeeld:* De gilden hielpen de eigen leden, de uitkering van de overheid van nu is voor iedereen die de pensioenleeftijd bereikt.
 c. *Bijvoorbeeld:* Nee, oude mensen werden toen geholpen en nu ook. *Of:* Ja, de gilden hielpen alleen hun eigen leden, terwijl de middelen van de overheid voor alle ouderen zijn bedoeld.

13

- a. Hanzesteden betaalden geen tol aan elkaar. Ze bestreden samen vijanden zoals piraten.
 b. bont, vis, graan, textiel en zout
 c.

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

14 4-2-1-3

Paragraaf 6.2**1**

- a. antwoord afhankelijk van woonplaats
- b. Mijn woonplaats heeft geen stadsrechten / wel stadsrechten, deze werden verleend in ...

2

- a. Oost-Frankische rijk
- b. A, D, E
- c.

De Duitse koning stelde in de Nederlanden verschillende **leerlingen** aan.
Zo werd het gewest Holland geleid door een **graaf**. In Brabant was een **hertog** de baas. Een groot deel van Noordoost-Nederland stond onder leiding van de **bisschop** van Utrecht.

3

- a. C
- b. bestuurder
- c. De andere edelen waren ontevreden over de groeiende macht van de graaf.

4

- a. de Ridderzaal (in Den Haag)
- b. Met dit gebouw wilden de graven van Holland hun macht en rijkdom tonen. Hoe groter de macht van de graven van Holland, hoe minder invloed de Duitse koning in Holland had.

5

- 1 juist
- 2 juist
- 3 onjuist
- 4 juist

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 4 van 18

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

6

a.

7

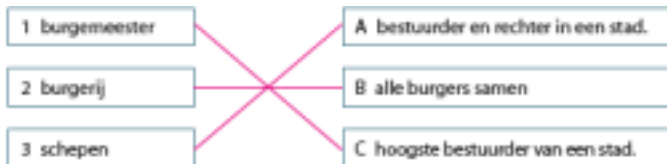
a. A

b. *Bijvoorbeeld:* Je kunt zien dat er bij het verlenen van stadsrechten een oorkonde (document) gemaakt werd.

c. *Bijvoorbeeld:* Bron 20 is niet zo bruikbaar, je krijgt weinig informatie over de verlening van stadsrechten.

8

a.

b. *Bijvoorbeeld:* Het is een mooi/opvallend gebouw en laat duidelijk zien dat de stad zelfbestuur had.

9

a. controleren of het stads-/gemeentebestuur de bestuurstaken goed uitvoert b.

Bijvoorbeeld: In de vroedschap zaten aanzienlijke burgers. Voor de gemeenteraad kan vrijwel iedereen zich verkiesbaar stellen. / De gemeenteraad wordt gekozen, dat gebeurde bij de vroedschap niet.

c. *Bijvoorbeeld:* Doordat de gemeenteraad de inwoners van de gemeente vertegenwoordigt, hebben burgers nu meer inspraak dan in de tijd van de vroedschappen.

10

a. B

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

- b. Je kunt zien dat er mensen staan te kijken. / De straf lijkt midden in de stad voltrokken te worden.
- c. *Bijvoorbeeld:* Om te laten zien wat er kon gebeuren als je een zware misdaad beging. / Om burgers te waarschuwen zich aan de wet te houden.

11

- a. boeren
- b. handelaren, ambachtslieden, knechten en dienstmeisjes
- c. *Bijvoorbeeld:* Janne Schuts kwam uit de derde stand. Omdat ze een erfenis kreeg en een goede zakenvrouw was, slaagde ze erin rijk te worden, waardoor ze tot de aanzienlijke burgers van Antwerpen ging behoren.

12

Dit veranderde er in de verhouding tussen steden en de landsheer.	2	
Dit waren oorzaken van deze verandering.	1	3

13

- a.
- In de Gelderse Landdag vergaderden de Gelderse steden en ridders met de hertog van Gelre.
 - De hertog van Gelre kon bepaalde besluiten alleen nemen met toestemming van de steden en de ridders.
- b.
- De graaf van Holland vroeg soms wel twintig steden naar hun mening voor hij een besluit nam.
 - Net als in Holland konden Gelderse steden (en ridders) hun mening geven, maar de hertog besliste.
- c. *Bijvoorbeeld:* Ik denk dat de steden van Gelderland iets meer inspraak hadden dan de Hollandse steden, omdat de hertog van Gelre bepaalde besluiten alleen kon nemen met toestemming van de steden.

14 Bijvoorbeeld: Door de toekenning van stadsrechten konden steden zich beter ontwikkelen. Via belastingen profiteerde de landsheer van deze groei, waardoor hij rekening moest gaan houden met de wensen van de steden.

Paragraaf 6.3**1**

- a. *Bijvoorbeeld:* Ik schat dat er in mijn klas vier moslims, drie hindoes, een boeddhist, twee joden en vijf kinderen met een christelijk geloof zitten. Twaalf klasgenoten gaan niet naar de kerk.
- b. -

2

- a. bisschoppelijke kerk

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

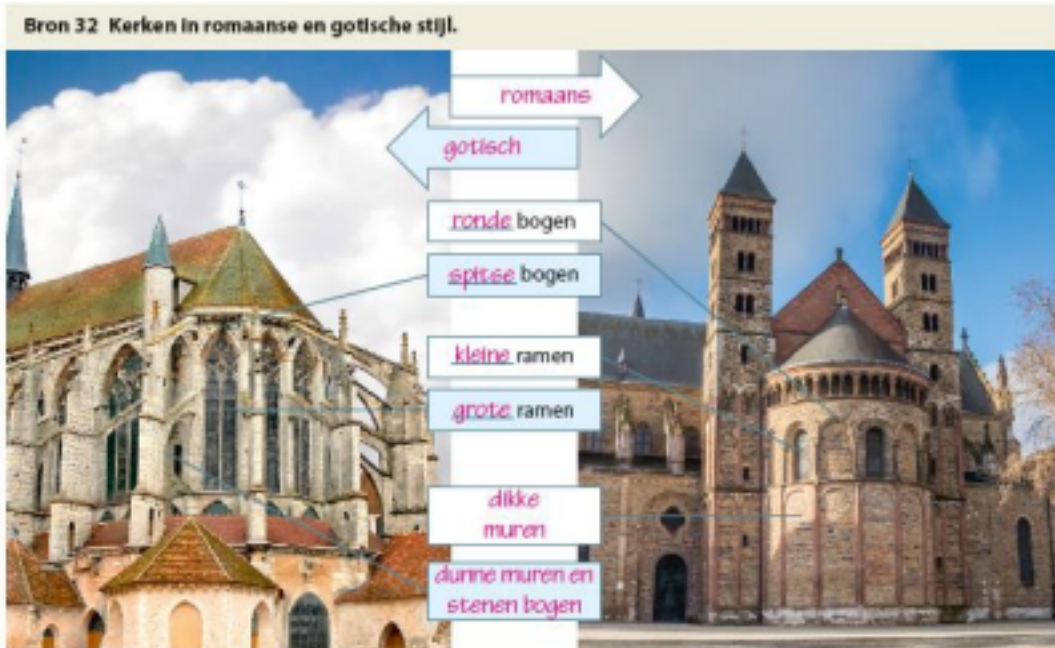
Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

b.

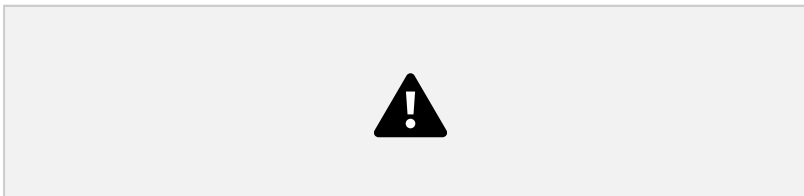
Tussen 1000 en 1200 werden kerken gebouwd in de *romaanse* bouwstijl.

Tussen 1200 en 1500 werden kerken gebouwd in de *gotische* bouwstijl.

c.

3

4

a. Dat is een kwijtschelding van een straf (die je na je dood te wachten staat). b. Op het raam staan allerlei werkzaamheden die de leden van het gilde uitvoerden. c. *Bijvoorbeeld:* Zo vroeg het gilde bescherming bij Sint-Blasius, zodat ze hun werk goed/beter konden doen.

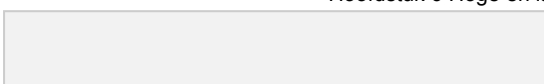
5

a. C

b. *Bijvoorbeeld:* liefde voor de medemens / een ander helpen zonder dat je er zelf beter van wordt.

c. *Bijvoorbeeld:* (het tweede paneel van rechts) Dit paneel vertelt je dat je vreemdelingen onderdak moet bieden. *Of:* (het paneel rechts) Dit paneel vertelt je dat je zieken moet verzorgen

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 7 van 18

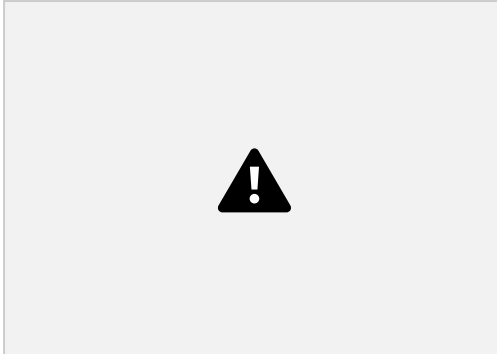

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

6

- a. Ze gingen op bedevaart omdat ze dan een volledige aflaat zouden krijgen. Na hun dood zouden ze dan rechtstreeks naar de hemel gaan.
- b. Mensen gaan op bedevaart om religieuze redenen.
- c.

7

- a.
 - 1. heks: persoon die kwaad aanricht met tovenarij en hulp van de duivel
 - 2. inquisitie: kerkelijke rechtbank
 - 3. ketter: iemand met afwijkende ideeën over het geloof
- b.
 - 1 juist
 - 2 onjuist
 - 3 onjuist
 - 4 juist

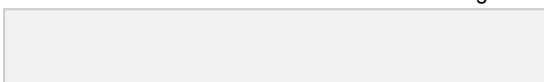
8

- a. Een onweersbui veroorzaakt schade. / Er werd een rechtszaak gehouden. / Er is veertien dagen onderzoek gedaan. / Twee mensen zijn ondervraagd. / Agnes is op de brandstapel terechtgekomen.
- b. Ze bezat ongetwijfeld de heksenkunst der Geheimhouding. / Ze verklaarde niet meer met vrouwelijke maar met mannelijke moed dat ze onschuldig was.
- c. Deze bron bevat meer feiten dan meningen. De maker van de bron geeft de gebeurtenis meer objectief dan subjectief weer.
- d. *Bijvoorbeeld:* Mensen worden om deze reden niet meer vervolgd. / Mensen mogen tijdens een verhoor niet meer gefolterd worden. / Mensen kunnen hier niet meer veroordeeld worden tot de brandstapel/ doodstraf.

10

- a. A
- b. *Drie van de volgende:* Joden mochten geen lid worden van de gilden, Joden moesten in sommige steden in getto's wonen, Joden moesten een gele lap op hun kleding dragen, Joden mochten geen seks hebben met niet-Joden.

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 8 van 18

11

- a. Bron 35 gaat over de pogroms van 1349, toen Joden de schuld kregen van de pestepidemie.
- b. Hendrik van Herford was een monnik uit Minden in Duitsland.
- c. Veel mensen dachten in die tijd dat Joden opzettelijk de waterputten hadden vergiftigd, met de pestepidemie tot gevolg
- d. Uit bron 35 blijkt dat Hendrik niet geloofde dat de Joden de putten met kwade opzet vergiftigd hadden.

12

- a. Op zijn schilderijen zijn angstaanjagende duivels en vreemde monsters te zien. b. Ben je het met de bijnaam eens, ja of nee? In je antwoord noem je ten minste één reden waarom je dat vindt.

13 Twee van de volgende: De vervolging van zowel Joden als heksen startte vaak na een rampzalige gebeurtenis. Zowel Joden als heksen werden zo nu en dan als schuldige gezien omdat ze 'anders' waren. Bij zowel de vervolging van Joden als die van heksen speelde de kerk een rol.

Paragraaf 6.4

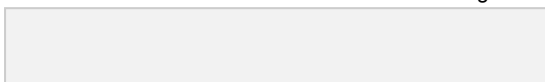
1

- a. -
- b. *Bijvoorbeeld:* Hij geeft geld aan de koning en denkt dat hij dat liever zelf zou gebruiken.
- c. *Bijvoorbeeld:* Misschien heeft hij weinig geld om van te kunnen leven. d. *Bijvoorbeeld:* Wat voor werk hij precies doet. / Hoe hij leeft. / Waarom hij dit werk doet.

2

- a. B
- b. het leenstelsel
- c. De leenmannen van de Franse koning traden zelfstandig op en bestuurden hun gebieden alsof het hun bezit was. Daardoor had de koning alleen zeggenschap over zijn domeinen in de omgeving van Parijs.

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 9 van 18

3

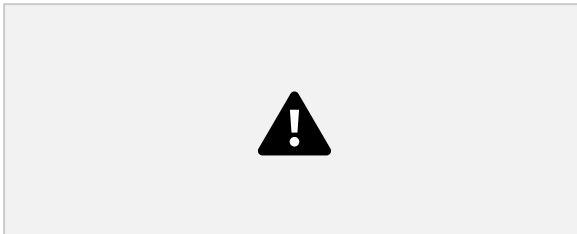
4

- a. Jeanne had stemmen gehoord van God en verschillende heiligen die haar opdroegen om Frankrijk te redden.
- b. *Bijvoorbeeld:* In de middeleeuwen was het ongebruikelijk dat vrouwen de leiding kregen in het leger, zeker als ze zo jong waren als Jeanne of zoals zij afkomstig waren uit de derde stand.
- c. *Bijvoorbeeld:* Het beeld is verguld. / Jeanne is afgebeeld op een paard.

5

- a. Na het ondertekenen van de Magna Carta moest de koning zich voortaan aan wetten houden. Voor extra belastingen moest hij toestemming vragen aan de edelen.
- b. Het Engelse parlement kreeg geleidelijk steeds meer macht, de koning juist minder.

6

7

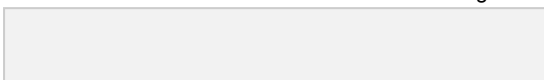
- a. De reeks conflicten tussen Engeland en Frankrijk duurde 116 jaar en niet 100. Of: Er was geen sprake van één oorlog, maar van meerdere.
- b. De Engelse koning eiste de Franse kroon op (hij wilde koning van Frankrijk worden).
- c.
 1. De Engelse koning zag af van zijn aanspraken op de Franse kroon.
 2. Ze kregen gebieden in Frankrijk (Aquitanië, een deel van Bretagne, Calais en enkele andere gebieden).

8

- a. door middel van huwelijken, erfenissen en oorlogen
- c. Brabant, Holland en Gelre (Gelderland)

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 10 van 18

© Noordhoff Uitgevers bv Geschiedeniswerkplaats 4e
Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

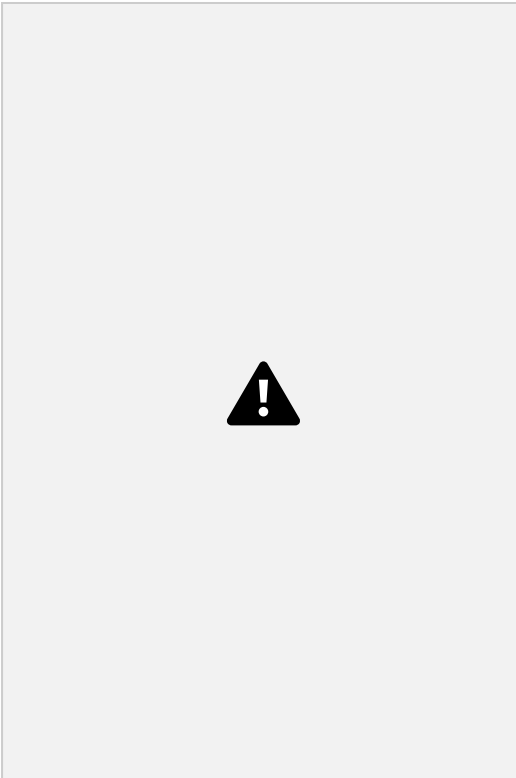
Antwoorden

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

9

a.

b. A

c.

1. Filips stelde een centrale rechtbank in.
 2. Hij liet belastingen centraal innen.
 3. Hij huurde ambtenaren in.
 4. Hij riep de eerste Staten-Generaal bijeen.
- d. *Bijvoorbeeld:* Het rijk bestond uit verschillende gebieden die niet altijd aan elkaar grensden.

10

a. In bron 41 zijn vier prinses te zien die met Maria wilden trouwen. b.

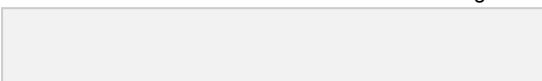
Bijvoorbeeld: De zoon van Maria en Maximiliaan was een Habsburgse vorst en erfde het land van zijn moeder.

11

- a. Hij stelde deze bisschoppen aan als leenman.
- b. Bisschoppen mochten niet trouwen en kregen geen kinderen aan wie ze hun leengebied konden nalaten. Zo wist de koning zeker dat hij zijn leengebied na de dood van een leenman weer terugkreeg.
- c. De paus besloot dat de kerk de investituur (plechtige benoeming) van bisschoppen moest regelen en niet de staat.
- d. De Duitse koning mocht geen bisschoppen meer benoemen en raakte zo zijn macht over de bisschoppen kwijt.

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 11 van 18

© Noordhoff Uitgevers bv Geschiedeniswerkplaats 4e
Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

Antwoorden

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

12

a.

1. De Duitse koning werd gekozen door de keurvorsten.
2. Nee, een Duitse koning werd opgevolgd door een koning die door de keurvorsten was aangewezen.

b. *Bijvoorbeeld:* Deelvraag: Waarom wilden keurvorsten geen koningen uit dezelfde familie? Antwoord: Dan zou de koning te machtig kunnen worden. c. *Bijvoorbeeld:* Doordat elke nieuwe Duitse koning gekozen werd door de keurvorsten en de koning niet werd opgevolgd door een dochter of zoon, was de Duitse koning minder machtig dan de Franse of Engelse koning.

13

- a. *Zes van de volgende:* Duitsland, Zwitserland, Tsjechië, Luxemburg, Nederland, Slovenië, Oostenrijk, België
- b. Dat het Duitse rijk bestond uit (vele) hertogdommen, graafschappen, bisdommen en vrije steden.

14 2-1-4-5-6-3

Paragraaf 6.5

1

- a. *Bijvoorbeeld:* Ik weet dat tijdens de kruistochten ridders naar Jeruzalem gingen.
- b. het christendom en de islam
- c. *Bijvoorbeeld:* boeddhisme, hindoeïsme, jodendom, enzovoort

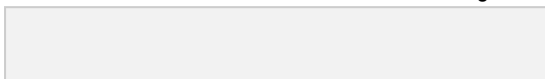
2

- a.
 1. Heilige Land
 2. kruisvaarder
 3. sultan
- b. 5-4-1-3-2
- c. De Turken dreigden het (christelijke) Byzantijnse rijk onder de voet te lopen.
- d.
 1. Ze wilden het Heilige Land bevrijden.
 2. Als ze tijdens de bevrijding zouden sterven, dan kregen ze een volledige aflaat (ze zouden rechtstreeks naar de hemel gaan).

3

- a. het christendom, de islam en het jodendom
- b. Voor het christendom is Jeruzalem (en omgeving) de plek waar Jezus preekte en stierf. Voor de moslims is Jeruzalem (de Tempelberg) de plek vanwaar Mohammed een reis naar de hemel maakte. Voor de joden is Jeruzalem (ook de Tempelberg) de plek waar in de oudheid de joodse tempel stond.

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 12 van 18

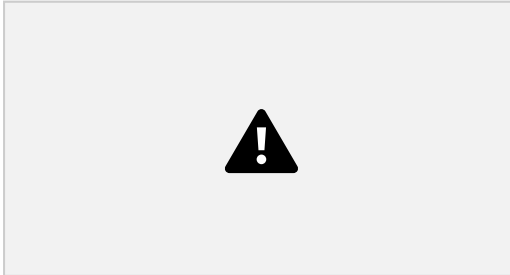

c.

4

- a. *Bijvoorbeeld:* In 1099 veroverden kruisvaarders Jeruzalem op de Arabieren en richtten een bloedbad aan onder de inwoners.
- b. Raimond van Aiguilers was ooggetuige van de inname van Jeruzalem. c. De kruisvaarders beschouwden de Arabieren als een bedreiging voor Europa. d.

5

- a. De soldaten zouden ofwel de stad op de Moren veroveren of sneuvelen en meteen naar de hemel gaan.
- b. *Bijvoorbeeld:* Iemand die sterft wint niet. *Of:* Een soldaat kon gevangengenomen worden door de Moren.
- c. *Bijvoorbeeld:* Ik ben het niet eens met de stelling. Iemand die burgers afslacht is geen winnaar.

6

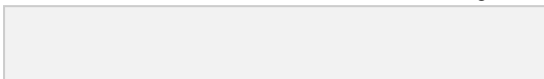
- a. *Bijvoorbeeld:* Je ziet straten, sommige met namen, gebouwen, de stadsmuur en enkele stadspoorten.
- b. *Bijvoorbeeld:* Misschien wel, waarschijnlijk staan de belangrijkste routes door de stad wel afgebeeld.
- c. *Bijvoorbeeld:* Je ziet het kruis, het symbool van het christendom meerdere keren afgebeeld. *Of:* Onderaan in de bron zie je kruisridders die andere ridders verjagen.

7 A, D

8

- a. Ze maakten deze reizen in opdracht van de Mongoolse heerser Koeblai Khan. b. Het is niet door Marco Polo zelf geschreven, maar door iemand die zijn verhalen heeft gehoord. *Of:* Er staan fantasieverhalen in die door iemand anders dan Marco Polo zijn bedacht.

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 13 van 18

Antwoorden

9

a. Moors Spanje en Sicilië

b.

1. Arabieren waren verfijnder en beschaafder, de Europeanen namen dat over. 2. De ontdekking van oosterse kleding en stoffen zorgde voor nieuwe modetrends in Europa.

3. Werk van Griekse, Byzantijnse en Arabische wetenschappers werd beschikbaar in Europa.

10

a. B

b. *Bijvoorbeeld:* Volgens de bron vergaten kruisvaarders hun geboortegrond / trouwden kruisvaarders in het Midden-Oosten met een vrouw uit de omgeving / kwamen kruisvaarders in het bezit van grond (druivenvelden of andere akkers) / verwierven kruisvaarders in het oosten een fortuin.

c. *Bijvoorbeeld:* Bron 55 is voor mijn onderzoeksvraag heel bruikbaar, omdat er verschillende redenen worden genoemd waarom kruisvaarders in het Midden Oosten bleven.

11

a. De islam werd verspreid door Arabische moslims die hun goederen in Noord Afrika kochten en verkochten.

b. goud, zout, ivoor en slaafgemaakten

12

a. Ghana

b. In Mali werd veel goud gevonden.

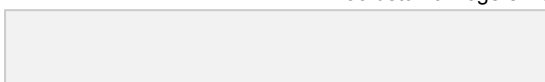
c. *Bijvoorbeeld:* Mansa Moussa had Arabische wetenschappers meegenomen van zijn bedevaart naar Mekka.

13 4-1-3-6-2-5

Keuzeopdrachten

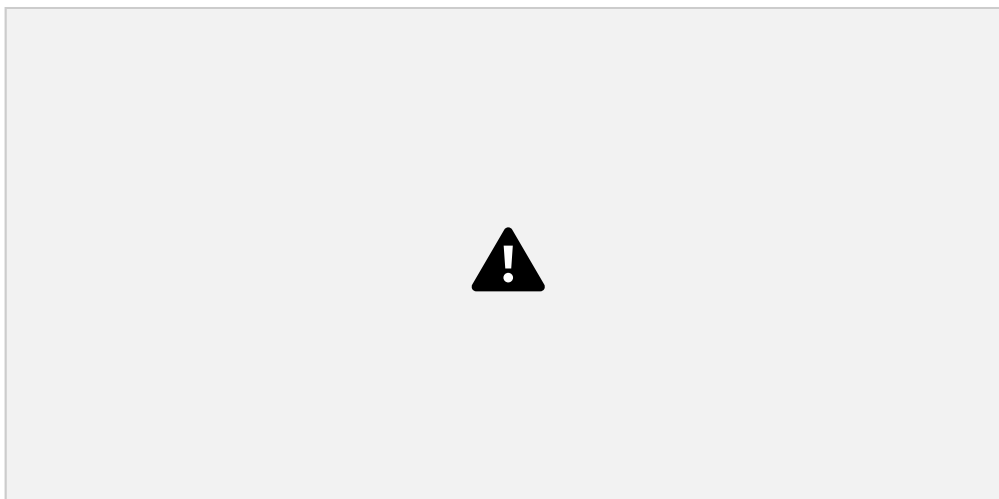
Antwoorden op de keuzeopdrachten zijn onderdeel van de downloads voor docenten.

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 14 van 18

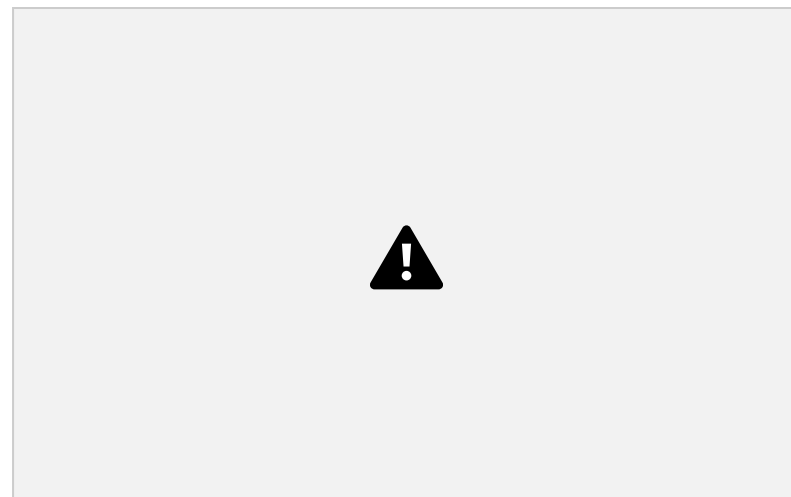

Samenvattingsopdrachten

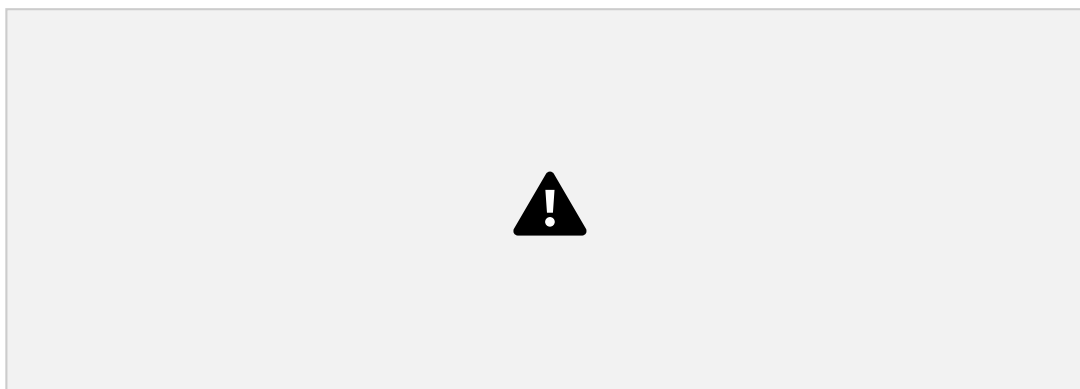
A

B

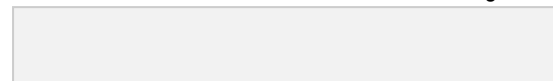

C

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 15 van 18

© Noordhoff Uitgevers bv Geschiedeniswerkplaats 4e
Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

Antwoorden

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

D

Herhaling

1 A, B

2 Om je geld in een andere stad te kunnen wisselen, moest je naar een geldwisselaar. Toen geldwisselaars ook geld gingen bewaren en uitlenen, ontstonden de banken.

3

1. De gilden bepaalden welke ambachtslieden in een stad mochten werken.
2. De gilden zorgden voor een goede opleiding.
3. De gilden hielden toezicht op de kwaliteit van producten.

4

5 Nederland, België en Luxemburg

6 zelfbestuur, rechtspreken volgens eigen wetten, belasting heffen, een stadsmuur bouwen

7 B, D

8 Je mening mogen geven voordat een besluit wordt genomen.

9 Zo lieten ze zien hoe rijk en gelovig ze waren. / Ze hoopten zo na hun dood meteen naar de hemel te mogen.

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 16 van 18

© Noordhoff Uitgevers bv Geschiedeniswerkplaats 4e
Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

Antwoorden

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

10 De kerk vertelde de mensen hoe ze moesten leven om na hun dood zo snel mogelijk in de hemel te komen.

11

Heks: persoon die kwaad aanricht met tovenarij en hulp van de duivel

Ketter: iemand met afwijkende ideeën over het geloof

12 Mensen geloofden dat Joden de pestepidemie veroorzaakt hadden door waterputten te vergifigen.

13 De macht van de koning werd ingeperkt door de Magna Carta en de instelling van een parlement.

14 Filips de Goede

15 door de keurvorsten / door zeven hoge edelen en bisschoppen

16

1. paus
2. Spanje

17 specerijen, zijde en suiker

18 *Bijvoorbeeld:* Belangrijk in deze cultuur werden goede manieren / een verzorgd uiterlijk / ridderlijkheid.

19 Mali en Ghana

Verdieping

1 De kerk verbood het heffen van rente. Italiaanse bankiers trokken zich hier niets van aan en richtten de eerste banken op.

2

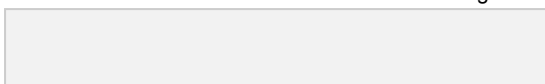
- a. *Bijvoorbeeld:* Oostzeelanden, Duitse staten, Engeland
- b. Duitsland, Frankrijk
- c. Chinese producten kwamen via andere handelaren in Europa. / China lag te ver weg voor Nederlandse kooplieden om naartoe te gaan. / De reis naar China en weer terug zou te lang duren.

3 meer, *Bijvoorbeeld:* in het verdrag verklaart de bisschop niets zonder de raad van Floris V te doen.

4 *Bijvoorbeeld:* Op de afbeelding staat een stadspoort. Alleen steden met stadsrechten mochten die bouwen.

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 17 van 18

© Noordhoff Uitgevers bv Geschiedeniswerkplaats 4e
Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

Antwoorden

Geschiedeniswerkplaats 1 havo/vwo

Antwoorden Hoofdstuk 6 Hoge en late middeleeuwen

5 *Bijvoorbeeld:* Overeenkomst: Zowel in de middeleeuwen als nu zijn er burgemeesters. Verschil: Nu kiezen we het stadsbestuur, in de middeleeuwen niet.

6 Veel bekentenissen zijn met marteling afgedwongen.

7 In de middeleeuwen werden Joden soms ook verplicht om in een aparte wijk te

wonen. Ook moesten ze een gele lap op hun kleding naaien.

8 Bijvoorbeeld: Met de instelling van het parlement in Engeland werd de macht van de koning ingeperkt, maar in Frankrijk werd deze vergadering alleen bijeengeroepen als de koning advies of geld nodig had.

9 Bijvoorbeeld: De Staten-Generaal van tegenwoordig wordt gekozen door de bevolking. Dat was in de tijd van Filips de Goede niet zo. *Of:* De Staten-Generaal was in de tijd van Filips de Goede een vergadering van de drie standen, dat is nu niet meer zo.

10 Bijvoorbeeld: De kruisvaarders maakten koninkrijken van de overwonnen gebieden en kroonden hun eigen mensen tot koning.

11 De welvarende koninkrijken, zoals Ghana, ontstonden als gevolg van de handel, waarvoor de handelsroutes belangrijk waren.

editie, 1 havo/vwo,
Pagina 18 van 18